

Europejska obrona: czas przebudzenia

Niezależnie od tego, czy stan europejskiej obrony postrzegamy jako naczynie do połowy puste, czy pełne, jedna rzecz jest jasna dla wszystkich aktorów w tej sferze: Unia Europejska w krótkiej-średniej perspektywie czasowej do swojej normatywno-gospodarczej potęgi musi dobudować wiarygodny segment militarno-politycznego odstraszania i obrony. Jego fundamentem muszą być rozwinięte zdolności wojskowo-przemysłowe państw członkowskich, skutecznie wspierane wspólnymi środkami budżetowymi i programami rozwojowymi. Winny one prowadzić do wypełniania tzw. luk zdolnościowych oraz standaryzacji rozwiązań sprzętowych.

Źródła presji w tej dziedzinie pochodzą z dwóch kierunków. Po pierwsze, faktu pełnoskalowej agresji Federacji Rosyjskiej przeciwko Ukrainie rozpoczętej 24 lutego 2022 r. Obnażyła ona nie tylko naturę rosyjskiego ekspansjonizmu i zagrożenia dla Europy, lecz także słabość fundamentów dotychczasowego modelu europejskiego bezpieczeństwa. Opierały się one na założeniu trwałości porządku międzynarodowego, redukcji kosztów utrzymywania masowych armii oraz rozbudowanej bazy wojskowo-przemysłowej i silnym uzależnieniu od pomocy wojskowej USA¹. Wojna w Ukrainie stała się przyczyną „przebudzenia obronnego”, rozumianego jako wzrost gotowości Unii Europejskiej i jej państw członkowskich do ponoszenia większej odpowiedzialności za własne bezpieczeństwo. Po drugie, strategiczna zmiana priorytetów USA w sferze bezpieczeństwa, potwierdzona przez nową *Strategię Bezpieczeństwa Narodowego USA*² z 2026 r., dodatkowo unaoczniała potrzebę przyspieszenia prac nad budową europejskich zdolności obronnych i redukcji uzależnienia od Ameryki.

¹ Zob. Raport Draghiego, https://commission.europa.eu/topics/competitiveness/draghi-report_en (dostęp: 29.12.2025) oraz Raport Niinistö, https://commission.europa.eu/topics/defence/safer-together-path-towards-fully-prepared-union_en (dostęp: 29.12.2025).

² *Strategia Bezpieczeństwa Narodowego USA*, <https://www.whitehouse.gov/issues/national-security/> (dostęp: 17.01.2026).

Z tych dwóch powodów Europa znajduje się dziś w najbardziej wymagającym otoczeniu bezpieczeństwa od zakończenia zimnej wojny. Jej bezpieczeństwo nie jest już bowiem logicznym skutkiem pozimnowojennej ery „dywidendy pokoju”, lecz świadomym wyborem politycznym wymagającym gotowości do ponoszenia kosztów, ryzyka i odpowiedzialności. W tym kontekście jak proroctwo albo klątwa brzmią słowa Jeana Monneta, jednego z ojców europejskiej integracji, iż „Europa będzie się tworzyć w kryzysach i będzie sumą rozwiązań przyjętych wobec tych kryzysów”³.

Współpraca obronna UE w drugiej dekadzie XXI w. i wyzwanie roku 2022

Przed agresją Rosji przeciwko Ukrainie działania Unii Europejskiej w obszarze bezpieczeństwa można określić jako realizowane bez presji czasu i w poczuciu roli UE jako w najlepszym razie komplementarnej wobec NATO w dziedzinie zbiorowej samoobrony. Także amerykańska presja polityczna w sprawie wzrostu europejskich wydatków obronnych wydawała się tyleż poważna, ile względnie łagodna i nieniosąca ryzyka gwałtowniejszego „szarpnięcia cugłami”. Ogólne kierunki współpracy obronnej w UE były więc formułowane w kontekście intensyfikacji dążeń unijnych liderów do budowy „wspólnej europejskiej kultury strategicznej i doktryny obronnej” oraz wzmacniania globalnej roli UE, lepiej spozycjonowanej także w stosunkach transatlantycznych. Dominującą rolę w tym procesie odgrywała Francja z udziałem innych kluczowych państw członkowskich UE, promujących rozwój tzw. autonomii strategicznej UE w ramach Wspólnej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony (WPBiO)⁴. Przykładami francuskich inicjatyw w tej dziedzinie są: Europejska Wspólnota Polityczna (EPC) i Europejska Inicjatywa Interwencyjna (EII). Ostatnim dokumentem nakreślającym strategiczne ramy podejmowanych działań była *Globalna strategia UE w dziedzinie polityki zagranicznej i bezpieczeństwa* z 2016 r., wskazująca wśród swoich ogólnych priorytetów m.in. bezpieczeństwo, odporność oraz skuteczniejsze reagowanie na kryzysy i konflikty⁵.

Niesprowokowany atak Rosji na Ukrainę jako konflikt toczący się tuż przy zewnętrznej granicy UE z udziałem mocarstwa nuklearnego postawił przed instytucjami unijnymi i większością państw członkowskich wybór: kontynuacja

³ J. Monnet, *Mémoires*, Fayard, Paris 1976, s. 488.

⁴ W czasie jej realizacji UE stała w obliczu wyzwań o charakterze pozamilitarnym, a w centrum uwagi były wówczas: procesy odśrodkowe związane z wychodzeniem Wielkiej Brytanii z UE, radzenie sobie ze skutkami kryzysu migracyjnego, konieczność uporania się z negatywnymi konsekwencjami pandemii COVID-19. Jednocześnie wśród państw UE można było dostrzec wyraźny podział, jeśli chodzi o hierarchię priorytetowych zagrożeń. Część z nich, mimo działań Rosji przeciw Ukrainie, wyraźnie dążyła do utrzymania prymatu wymiaru południowego WPBiO.

⁵ Zob. https://www.eeas.europa.eu/eeas/global-strategy-european-union-foreign-and-security-policy_en (dostęp: 18.01.2026).

iluzji „dywidendy pokoju” w poczuciu, że Rosja nie posunie się dalej z agresją, albo trzeźwe wnioski z polityki Putina przekładane na działania w sferze bezpieczeństwa UE. Już w drugim dniu od wybuchu wojny Rada Unii Europejskiej nałożyła na Rosję sankcje⁶. Przed końcem jej pierwszego tygodnia podjęła bezprecedensową decyzję o uruchomieniu środków pomocy w ramach Europejskiego Instrumentu na rzecz Pokoju (EPF)⁷, co pozwoliło szybko wydać 500 mln euro na wzmocnienie broniących kraju wojsk oraz pomoc dla ludności cywilnej Ukrainy. Następnie 10 i 11 marca 2022 r. przywódcy UE przyjęli tzw. deklarację wersalską w sprawie rosyjskiej agresji na Ukrainę i zdecydowali o wzmocnieniu zdolności obronnych i bazy ekonomicznej oraz zmniejszeniu zależności energetycznej⁸.

Ogółem tylko w 2022 r. w zakresie działań zewnętrznych Rada UE: przyjęła dziewięć pakietów sankcji wobec Rosji⁹, uruchomiła nadzwyczajną pomoc makrofinansową dla Kijowa¹⁰, rozpoczęła wdrażanie inicjatyw na rzecz odbudowy i modernizacji Ukrainy, uruchomiła pomoc humanitarną i programy wspomagające udzielanie pomocy uchodźcom przez państwa członkowskie, zawiesiła stosowanie porozumienia o ułatwieniach wizowych z Rosją, udzieliła wsparcia finansowego w ramach EPF o łącznej wartości 3,1 mld euro oraz zainicjowała (w październiku) wojskową misję szkoleniową EUMAM w celu realizacji szkoleń dla tysięcy ukraińskich żołnierzy.

Na tle powolności procesów we wcześniejszych latach bilans działań podjętych przez UE w pierwszym roku wojny był poważny¹¹. Nigdy wcześniej Unia nie udzieliła w tej skali pomocy żadnemu państwu trzeciemu; należy do tego doliczyć potężne donacje sprzętowe, amunicję i różne formy wsparcia finansowo-rzeczowego ze strony państw europejskich¹². Jednocześnie, jeszcze przed upływem miesiąca od rosyjskiej agresji, Rada przyjęła Kompas

⁶ Zob. <https://www.consilium.europa.eu/pl/press/press-releases/2022/02/23/russian-recognition-of-the-non-government-controlled-areas-of-the-donetsk-and-luhansk-oblasts-of-ukraine-as-independent-entities-eu-adopts-package-of-sanctions> (dostęp: 20.12.2025).

⁷ Zob. <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/european-peace-facility/#ukraine> (dostęp: 20.12.2025).

⁸ Zob. <https://www.consilium.europa.eu/pl/press/press-releases/2022/03/11/the-versailles-declaration-10-11032022/> (dostęp: 11.01.2026).

⁹ W chwili oddawania tekstu do druku Unia pracuje nad przyjęciem 20. pakietu sankcji wobec Rosji. Nałożyła też lustrzane sankcje na Białoruś, zezwalającą Rosji na wykorzystywanie swego terytorium do prowadzenia wojny.

¹⁰ Rada podjęła również decyzję o przeznaczeniu 5,9 mld euro wpływów z unieruchomionych w UE rosyjskich aktywów państwowych na sfinansowanie pożyczki w ramach pomocy makrofinansowej G7 dla Ukrainy.

¹¹ Zob. oficjalne dane UE, https://commission.europa.eu/topics/eu-solidarity-ukraine/time-line_en (dostęp: 12.02.2025).

¹² Zob. analizy w bloku tematycznym Ukraine Support Tracker opracowane przez Kiel Institute for the World Economy, <https://www.kielinstitut.de/topics/war-against-ukraine/ukraine-support-tracker/> (dostęp: 12.02.2026).

Strategiczny: nowy, ambitny plan działania wyznaczający unijnym państwom i instytucjom cele rozwoju współpracy obronnej do roku 2030¹³. Dokument ten ułatwił podejmowanie decyzji co do inicjatyw zwiększających zdolności UE w dziedzinie bezpieczeństwa.

Taka skala pomocy unaoczniała także poważne systemowe trudności w architekturze WPBiO i procesach decyzyjnych. Zapasy uzbrojenia w państwach członkowskich UE okazały się niewystarczające (spadły one poniżej przyjętych minimów). W jeszcze większym stopniu problem dotyczył zdolności przemysłowych i środków niezbędnych do ich szybkiego odtwarzania. Zmusiło to polityków do postawienia pytań o znaczenie odporności w tych dziedzinach¹⁴, jak też uświadomiło konieczność systemowych zmian podejścia do produkcji, logistyki i strategii zakupowej – zarówno na poziomie krajowym, jak i unijnym. Od wiosny 2022 r. wszechstronna pomoc dla Kijowa stała się punktem odniesienia dla nowego podejścia do współpracy obronnej państw i instytucji UE. Politycznym skutkiem rosyjskiej agresji było również odblokowanie wstrzymywanego od lat procesu integracji europejskiej Ukrainy, co nastąpiło w połowie 2024 r.¹⁵ Fakt ten potwierdził, iż proces rozszerzenia jest dla Europy inwestycją w pokój, bezpieczeństwo, stabilność i dobrobyt kontynentu.

Ożywienie współpracy obronnej w UE: Ukraina–Rosja–Ameryka

Wykorzystywanie środków z EPF napotkało jednak poważne przeszkody, o ile bowiem w pierwszym roku działania tego instrumentu wartość wsparcia dla Kijowa stabilnie rosła, o tyle w kolejnych została spowolniona i w rezultacie wstrzymana. Ogółem jego wartość osiągnęła 6,1 mld euro¹⁶. Nieprzejednane i haniebne zachowanie Węgier doprowadziło od połowy 2023 r. do paraliżu decyzyjnego w Radzie UE (działającej na zasadzie jednomyślności) autoryzującej wykorzystanie środków pomocy z EPF. Zahamowało to także wdrażanie decyzji powołującej Ukrainian Assistance Fund, uniemożliwiając transfer kolejnego strumienia finansów dla Ukrainy o wartości 5 mld euro. Taka sytuacja nie tylko ożywiła działania na rzecz obejścia weta, lecz także zachęciła do wznowienia rozważań dotyczących ograniczania wymogu jednomyślności w odniesieniu do decyzji w sprawach polityki zagranicznej i bezpieczeństwa UE. Bez zasadniczych przeszkód rozwijała się natomiast działalność wojskowa

¹³ Zob. <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/03/21/a-strategic-compass-for-a-stronger-eu-security-and-defence-in-the-next-decade/> (dostęp: 7.01.2026).

¹⁴ Second Line of Defense, <https://sldinfo.com/2025/07/how-ukraine-transformed-western-military-aid-and-domestic-innovation-into-a-dynamic-defense-model/>, (dostęp: 17.01.2026).

¹⁵ Negocjacje akcesyjne z Ukrainą i Mołdawią rozpoczęły się 25 czerwca 2024 r., zob. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/statement_24_3461, <https://www.consilium.europa.eu/pl/press/press-releases/2024/06/25/eu-opens-accession-negotiations-with-ukraine/> (dostęp: 14.02.2026).

¹⁶ *European Peace Facility*, <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/european-peace-facility/> (dostęp: 17.01.2026).

misja EUMAM¹⁷. Dzięki zaangażowaniu 24 państw członkowskich w realizację szkoleń i finansowania donacji sprzętowych (nieobjętych wetem Węgier) do grudnia 2025 r.¹⁸ we współpracy z Wielką Brytanią oraz natowską Misją Wsparcia Bezpieczeństwa i Szkolenia dla Ukrainy (NSATU) przeszkolono ponad 75 tys. ukraińskich żołnierzy.

Przeobrażeniu uległo też – początkowo ostrożne – podejście państw UE do udzielania pomocy o charakterze śmiertelnośnym. Do końca sierpnia 2025 r. państwa UE przekazały Ukrainie sprzęt wojskowy o łącznej wartości ok. 66 mld euro¹⁹. W skład dostaw wchodziły m.in. 774 czołgi, 897 systemów artyleryjskich, 216 samolotów i śmigłowców, setki pojazdów opancerzonych, a także miliony sztuk amunicji. Niemcy, Polska, państwa bałtyckie i Czechy przekazały Ukrainie nawet do 40–60% własnych zapasów kluczowego uzbrojenia²⁰. W efekcie wzrosła presja na szybkie uzupełnienie zapasów i rozwój potencjału produkcyjnego zdolnego zaspokoić potrzeby zarówno własne, jak i Ukrainy. Konieczna jednak okazała się nie tylko odbudowa zapasów, lecz także zmiana podejścia do produkcji, logistyki i strategii zakupowej – zarówno na poziomie krajowym, jak i unijnym. UE zaczęła zatem sprzęgać ze strumieniem pomocy rozmaite narzędzia i instrumenty wspomagające państwa członkowskie w rozwoju zdolności obronnych: od refinansowania poprzez EPF części kosztów darowizn sprzętu dla Ukrainy po uruchomienie bezzwrotnych instrumentów finansowania rozwoju zdolności i badań, zakupów i produkcji sprzętu w państwach członkowskich we współpracy z Ukrainą. Wymusiło to przyspieszenie produkcji i wzrost inwestycji, skłaniając państwa członkowskie do bliższej współpracy w zakresie standaryzacji uzbrojenia, kompatybilności systemów i harmonizacji procedur²¹.

Czynnikiem przyspieszającym modyfikację dotychczasowego podejścia do bezpieczeństwa okazały się działania hybrydowe Rosji skierowane przeciwko państwom unijnym. Kreml nie ograniczał się do kampanii dezinformacyjnych²²

¹⁷ Decyzja Rady 2022/1968, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022D1968> (dostęp: 27.01.2026).

¹⁸ *European Union Military Assistance Mission in support of Ukraine*, https://www.eeas.europa.eu/eeas/european-union-military-assistance-mission-ukraine-eumam_en?s=410260 (dostęp: 17.01.2026).

¹⁹ Zob. <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/military-support-ukraine/> (dostęp: 28.01.2026).

²⁰ „How Ukraine transformed western military aid and domestic innovation into a dynamic defense model”, 24 lipca 2025 r., Second Line of Defense, <https://sldinfo.com/2025/07/how-ukraine-transformed-western-military-aid-and-domestic-innovation-into-a-dynamic-defense-model/> (dostęp: 29.01.2026).

²¹ „How has the war already changed the European Union?”, Jacques Delors Institute, <https://institutdelors.eu/en/publications/fr-how-has-the-war-already-changed-the-european-union/> (dostęp: 27.12.2025).

²² R. Kupiecki, F. Bryjka, T. Chłoń, *International Disinformation. A Handbook for Analysis and Response*, Brill, Leiden–Boston 2025, <https://brill.com/display/title/71367?srsId=AfmBOoq>

czy ingerencji w wybory. Stopniowo rozszerzał swoje działania o akty sabotażu, zinstrumentalizowaną presję migracyjną, akty dywersji przeciwko infrastrukturze krytycznej, cyberataki czy też uporczywe kampanie podnoszące koszty obrony po stronie atakowanych państw europejskich. Celem było (i pozostaje) osłabienie jedności Europy, zniechęcanie do udzielania wsparcia Ukrainie. Jednym z najbardziej widocznych przykładów takiej działalności jest tzw. flota cieni – sieć nierejestrowanych tankowców działających pod tanią banderą poza międzynarodowymi standardami bezpieczeństwa i kontroli. Jej funkcjonowanie pozwala Rosji nie tylko obchodzić sankcje i finansować wojnę, lecz także prowadzić działania hybrydowe (sabotaż przeciwko infrastrukturze podmorskiej, zagrożenia ekologiczne, zbieranie informacji wywiadowczych). W odpowiedzi Unia uruchomiła zestaw narzędzi mających ułatwić wykrywanie ataków hybrydowych i podejmowanie skoordynowanych działań przez państwa członkowskie²³.

Wpływ USA na zmianę podejścia UE do własnego bezpieczeństwa

Poza sytuacją w Ukrainie oraz coraz szerzej zakrojonymi działaniami hybrydowymi Rosji motywem aktywności UE w sferze obronnej była postawa USA. Dość tradycyjne podejście administracji Joego Bidena do współpracy z Europejczykami uległo zmianie wraz z rozpoczęciem w styczniu 2025 r. drugiej kadencji prezydenta Donalda Trumpa. Zmiana podejścia USA znalazła swoje potwierdzenie w opublikowanej w grudniu 2025 r. nowej *Strategii Bezpieczeństwa Narodowego*. Potwierdza ona oczekiwanie, że Europa weźmie odpowiedzialność finansową i wojskową za własną obronę, a zagadnienie bezpieczeństwa regionalnego stawia na dalszej pozycji listy priorytetów administracji. Co ważne, strategia odchodzi od wcześniejszej polityki *burden sharing* na rzecz *burden shifting* – wywierając tym samym nacisk na sojuszników USA, aby zwiększyli swój potencjał obronny. Równocześnie zmieniła się amerykańska polityka wsparcia wojskowego dla Ukrainy, akcentująca oczekiwanie, że zostanie ono sfinansowane przez UE, niezależnie od jej własnej pomocy dla Kijowa. Naciski polityczne doprowadziły do podjęcia przez Europejczyków zobowiązań do zwiększenia nakładów obronnych do poziomu 5% PKB²⁴ i utrzymania wysokiego poziomu wsparcia wojskowego, finansowego i humanitarnego dla Ukrainy (w tym zamówień składanych w amerykańskim przemyśle)²⁵.

vW6HzAplhvpvQLNPIF0moKsIUUvEAD9F2dGGGoRC8ENhnLahjm (dostęp: 12.02.2026).

²³ Zob. <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/hybrid-threats/> (dostęp: 29.01.2026).

²⁴ Dotyczy to podjętych na szczycie NATO w Hadze 24–25 czerwca 2025 r. decyzji w sprawie przeznaczania 5% PKB do 2035 r. na obronność (w tym 3,5% PKB na wydatki *stricte* obronne i 1,5% PKB na cele powiązane z obronnością).

²⁵ Łącznie w okresie od stycznia 2022 r. do końca sierpnia 2025 r. wartość pomocy Europejczyków (w ramach UE i pomocy dwustronnej) dla Ukrainy wyniosła 201,7 mld USD w porównaniu ze

Podjęte działania miały też przynieść m.in. ograniczenie nieproporcjonalnie dużej zależności Europejczyków od amerykańskich technologii, systemów obronnych, wywiadowczych oraz zaopatrzenia i wsparcia logistycznego²⁶. Zamierzano stworzyć dźwignię finansowania zakupów obronnych i stymulacji wzrostu inwestycji zbrojeniowych, torując drogę do ograniczenia skali zależności od USA²⁷. W efekcie w ciągu ostatnich dwóch lat produkcja pocisków artyleryjskich w Europie wzrosła do poziomu przewyższającego produkcję w USA. Pokazuje to, że Europa może zwiększać skalę produkcji sprzętu wojskowego, o ile istnieje ku temu wola polityczna i uruchamiane są zachęty finansowe. **Niemniej jednak do tej pory ogólna skala produkcji europejskiej nie uległa wystarczającej poprawie i nie zniwelowała skutków wieloletnich zaniedbań. Choć Europa czyni realne postępy we wzmacnianiu swojej bazy przemysłowej i rosną wydatki obronne państw, to fragmentacja rynku i niskie nakłady na badania i rozwój oznaczają, że zależność od USA w dziedzinie zaawansowanych technologii będzie się utrzymywać w perspektywie krótko- i średnioterminowej.**

Zmiany we współpracy obronnej państw UE

Kierując się wytycznymi Kompas Strategicznego prezentującego polityczną wizję wzmacniania globalnej roli UE i jej niezależności strategicznej do 2030 r., zainicjowano procesy służące: wzmocnieniu zdolności obronnych państw UE, wprowadzeniu zachęt w zakresie rozwoju zdolności i współpracy przemysłu obronnego oraz rozwojowi partnerstw z organizacjami międzynarodowymi i państwami trzecimi (*partner*), takimi jak NATO, ONZ, OBWE, Kanada, Norwegia, Wielka Brytania i USA. Celem ogólnym tych działań było wyposażanie państw i instytucji UE w skuteczniejsze narzędzia reagowania na zagrożenia (konwencjonalne, hybrydowe, cybernetyczne) oraz stworzenie współzależnych mechanizmów współpracy. Cel praktyczny stanowiło natomiast polityczne udrożnienie wolno funkcjonujących trybów wewnątrzunijnych procedur i doprowadzenie do ożywienia współpracy państw członkowskich w dwóch deficytowych aspektach: rozwoju zdolności obronnych i zwiększenia produktywności unijnych przedsiębiorstw Europejskiej Bazy Przemysłowo-Technologicznej sektora obronnego (EDTIB),

130,6 mld USD wydanych w tym samym okresie przez Stany Zjednoczone. Warto tu też odnotować inicjatywę PURL (*Prioritised Ukraine Requirements List*), za której pośrednictwem państwa NATO koordynują zakupy sprzętu obronnego od USA. Dotąd kraje NATO na zakupy w ramach PURL przeznaczyły 2 mld USD. Zob. <https://www.kielinstitut.de/topics/war-against-ukraine/ukraine-support-tracker> (dostęp: 29.01.2026).

²⁶ Działania w zakresie obronności na rzecz bezpieczeństwa Europejczyków, https://commission.europa.eu/topics/defence/future-european-defence_pl (dostęp: 29.01.2026).

²⁷ Np. dzięki realizacji inicjatyw takich jak EDF, EDIRPA, ASAP oraz program *ReArm Europe Readiness 2030* służących dokapitalizowaniu rynku zbrojeniowego i zwiększeniu wolumenu produkcji zbrojeniowej.

tak aby UE mogła szybciej, skuteczniej i samodzielnie reagować na konflikty zagrażające jej interesom politycznym i gospodarczym. W tym celu zostały zainicjowane lub przyspieszeniu uległy liczne unijne mechanizmy dotyczące rozwoju zdolności w dziedzinie bezpieczeństwa.

European Defence Fund

Wojna w Ukrainie wpłynęła też na funkcjonowanie Europejskiego Funduszu Obronnego (EDF), rozpoczętego w 2021 r. 7-letniego programu finansowania badań i zakupów obronnych²⁸. Choć ten budżet, wynegocjowany w innej rzeczywistości, nie jest imponujący (ok. 7,2–8 mld euro²⁹), to promuje on rozwój konwencjonalnych zdolności obronnych (obrona przeciwrakietowa i powietrzna, walka naziemna, amunicja, nadzór morski) w miejsce zdolności do prowadzenia działań ekspedycyjnych. Jednocześnie dzięki dodatkowym mechanizmom wsparcia, tj.: Strategic Technologies for Europe Platform (STEP)³⁰ z budżetem ok. 1,5 mld euro oraz *ReArm Europe/Readiness Plan*³¹, powiększyła się pula dodatkowa środków EDF. Według oceny Parlamentu Europejskiego z 2025 r.³² EDF wsparł dotąd ponad 160 wspólnych projektów, w których uczestniczyło ponad 1300 podmiotów w 26 państwach członkowskich oraz w Norwegii³³. Liczba wniosków składanych do EDF wzrosła z ok. 140 w 2021 r. do niemal 300 w 2024 r. Fundusz przyczynił się do pewnego ograniczenia fragmentaryzacji rynku, wsparcia małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) i promocji paneuropejskiej współpracy w zakresie przemysłu obronnego. Coraz większa część jego środków kierowana jest także na tzw. technologie przełomowe, znajdujące się na wczesnym etapie rozwoju³⁴. W 2025 r. EDF został też wprzęgnięty (niezależnie od programów już funkcjonujących i planowanych do realizacji, tj. PESCO, EDIRPA, ASAP, SAFE, EDIP³⁵) w działania na rzecz

²⁸ Około ⅓ budżetu EPF przeznaczone jest na badania naukowe, a reszta na rozwój zdolności wojskowych i nowych technologii, zob. <https://www.freiheit.org/european-union/eu-budget-2021-2027-whats-it-europes-defence> (dostęp: 23.01.2026).

²⁹ Zob. ibidem.

³⁰ *Strategic Technologies for Europe Platform (STEP)*, https://strategic-technologies.europa.eu/index_en (dostęp: 23.01.2026).

³¹ Zob. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2025/769566/EPRS_BRI\(2025\)769566_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2025/769566/EPRS_BRI(2025)769566_EN.pdf) (dostęp: 23.01.2026).

³² Zob. https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI%282025%29777936?utm (dostęp: 23.01.2026).

³³ Małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP) mają dość duży udział w projektach EDF. Stanowią one około 43% uczestników i otrzymują około 20% całkowitego finansowania. Dane za: *European Relations*, <https://europeanrelations.com/from-fragmentation-to-integration-how-the-edf-fuels-europes-defence-renaissance/> (dostęp: 23.01.2026).

³⁴ Celem jest zwiększenie konkurencyjności europejskich przedsiębiorstw tworzących systemy uzbrojenia nowej generacji. Do tej pory na ten cel przeznaczono około 186 mln euro z EDF.

³⁵ PESCO – *Permanent Structured Cooperation*; EDIRPA – *European Defence Industry Reinforcement through Common Procurement Act*; ASAP – *Act in Support of Ammunition Production*; EDIP – *European Defence Industry Programme*.

zwiększania inwestycji obronnych w ramach European Defence Readiness. Bardzo skromny poziom środków EDF nie zapewnia jednak dostatecznie silnej podstawy finansowania wspólnych zamówień i prowadzenia badań. W tej sytuacji EDF – w najlepszym razie – może uzupełniać krajowe inwestycje, lecz ich nie zastąpi. Staje się on zatem zapowiedzią dojrzałego modelu wspólnego finansowania rozwoju zdolności obronnych i innowacji technologicznych, a zebrane doświadczenia przygotują grunt pod przyszły, bardziej ambitny program wsparcia inwestycji obronnych w kolejnych Wieloletnich Ramach Finansowych UE w latach 2028–2034³⁶.

EDIRPA i ASAP

Jeszcze kilka lat temu deklarowane plany wspólnych zakupów uzbrojenia w ramach UE rzadko przekładały się na konkretne działania. Wsparcie dla Ukrainy i długofalowe zagrożenia wynikające z agresywnej polityki Rosji uświadomiły państwom członkowskim skalę potrzeb. Szybko okazało się bowiem, że dla prowadzenia skutecznej obrony ukraińskie wojsko potrzebuje miesięcznie dostaw ponad 200 tys. sztuk amunicji 155 mm. Unia w ciągu pierwszych dwóch lat wojny była w stanie wysłać Ukrainie zaledwie 500 tys. pocisków różnych kalibrów (!). Jednocześnie, mimo deklaracji wzrostu produkcji do poziomu 1,7 mln pocisków, realne możliwości UE nie przekraczały 600 tys. sztuk. Wsparcie USA okazało się tu nieodzowne. Dla porównania jeszcze w 2024 r. Rosja była w stanie wyprodukować czterokrotnie więcej amunicji niż całe NATO, co nie uszło uwadze sekretarza generalnego³⁷. Podobna sytuacja dotyczyła też innych kategorii uzbrojenia.

Tymczasem niesynchronizowany europejski system zakupów wojskowych, oparty na 27 narodowych procedurach, nie tylko powodował opóźnienia, lecz także osłabiał pozycję negocjacyjną państw członkowskich wobec firm zbrojeniowych. W tej sytuacji Unia zdecydowała się stworzyć narzędzia, procedury i zachęty dla realizacji wspólnych zakupów uzbrojenia. Celem było zdobycie realnego wpływu na kierunek rozwoju europejskiego sektora obronnego poprzez: uzyskanie korzyści skali, zwiększenie przewidywalności dostaw sprzętu i uzbrojenia, pobudzenie produktywności i innowacji w przemyśle na wspólnym unijnym rynku. Przyjęta w marcu 2023 r. decyzja Rady w sprawie dostarczenia i wspólnego zamówienia amunicji artyleryjskiej dla

³⁶ Zob. https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/eu-budget/long-term-eu-budget/eu-budget-2028-2034_en (dostęp: 12.02.2026).

³⁷ M.G. Jones, „Czy Rosja produkuje cztery razy więcej amunicji niż NATO?”, Euronews, 16 lipca 2025 r., <https://pl.euronews.com/europa/2025/07/16/wojna-w-ukrainie-czy-rosja-produkuje-cztery-razy-wiecej-amunicji-niz-nato> (dostęp: 3.03.2026).

Ukrainy³⁸ oraz przeznaczenia na ten cel części środków EPF stała się bezpośrednim impulsem do:

- usprawnienia koordynacji wspólnych zakupów amunicji i rakiet³⁹;
- przyjęcia rozporządzenia EDIRPA finansującego zakupy amunicji, sprzętu związanego z obroną powietrzną i przeciwrakietową oraz amunicji i platform bojowych;
- uzgodnienia rozporządzenia ASAP stymulującego zwiększenie produkcji amunicji w przemyśle europejskim.

European Defence Industry Reinforcement through Common Procurement Act (EDIRPA)⁴⁰, ustanowiony na lata 2023–2025 z budżetem 300 mln euro, stał się pierwszym programem UE, który realnie wspiera wspólne zakupy uzbrojenia. W projektach EDIRPA bierze udział 20 państw członkowskich, z przeciętnie sześcioma krajami zaangażowanymi w jeden projekt. Przykładowo Polska wraz z Holandią, Włochami, Litwą, Danią i Chorwacją uczestniczy m.in. we wspólnym projekcie zakupów amunicji kalibru 155 mm⁴¹. Warto podkreślić, że w EDIRPA biorą też udział państwa, które wcześniej nie realizowały wspólnych zamówień obronnych, tj. Chorwacja czy Dania. Program ten pokazuje, że wspólne zakupy uzbrojenia w ramach UE są nie tylko możliwe, lecz także mogą przynieść wymierną wartość polityczną i finansową. Realizacja nawet niewielkiej liczby projektów o skromnych budżetach wywołuje oczekiwany efekt finansowy: w ramach pięciu projektów państwa członkowskie składają zamówienia o łącznej wartości przekraczającej 11 mld euro, czyli każde 1 euro zainwestowane w EDIRPA przyniosło ponad 36 euro w zakupach sprzętu i uzbrojenia.

Z kolei uruchomiony w 2023 r. *Act in Support of Ammunition Production* (ASAP)⁴² powstał z myślą o natychmiastowym zwiększeniu zdolności produkcyjnych europejskiego przemysłu amunicyjnego z celem wyprodukowania do końca 2025 r. przynajmniej 2 mln sztuk amunicji artyleryjskiej rocznie. W obliczu błyskawicznie rosnącego popytu, zarówno na potrzeby Ukrainy, jak i uzupełnienia własnych zapasów państw UE, ASAP miał być szybkim zastrzykiem finansowym dla producentów. Choć jego budżet wynosi tylko 500 mln euro, to zastosowany mechanizm współfinansowania sprawił, że łączna wartość inwestycji państw przekroczyła 1,4 mld euro. Wsparcie otrzymało

³⁸ Zob. <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2023/03/20/delivery-and-joint-procurement-of-ammunition-for-ukraine> (dostęp: 11.02.2026).

³⁹ Funkcję koordynatorów pełniły: Europejska Agencja Obrony (EDA) oraz Francja i Niemcy.

⁴⁰ Zob. https://defence-industry-space.ec.europa.eu/eu-defence-industry/edirpa-addressing-capability-gaps_en (dostęp: 5.02.2026).

⁴¹ Zob. https://defence-industry-space.ec.europa.eu/document/download/15b4684b-f27f-4e5b-811a-f60f8ffd4e2d_en?filename=EDIRPA%20CPoA%20155mm_0.pdf&prefLang=ro (dostęp: 5.02.2026).

⁴² Zob. https://defence-industry-space.ec.europa.eu/eu-defence-industry/asap-boosting-defence-production_en (dostęp: 5.02.2026).

31 projektów obejmujących całość łańcucha dostaw: od produkcji materiałów wybuchowych i prochów po gotowe pociski. Wśród beneficjentów programu znalazły się m.in. zakłady z Polskiej Grupy Zbrojeniowej. Wartością dodaną realizacji ASAP jest wzrost mocy produkcyjnych i modernizacja fabryk, nowe linie technologiczne oraz uproszczenie procedur eksportu amunicji na wewnętrznym rynku w UE.

Chociaż wzrosło ogólne poczucie wartości europejskiej współpracy w zakresie produkcji uzbrojenia, to nadal część państw, szczególnie tych przywiązanych do pierwszoplanowej roli planowania obronnego NATO, obawia się, że zbyt silna współpraca w ramach UE może osłabiać Sojusz. Inne z kolei uważają, że wzmacnianie unijnego filaru NATO, pogłębiona integracja i większa koordynacja w UE są niezbędne⁴³, aby sprostać wyzwaniom dla bezpieczeństwa oraz wykazać się sprawczością wobec Waszyngtonu.

Strategia EDIS, White Paper oraz programy SAFE i EDIP

W marcu 2024 r. Komisja Europejska przedstawiła *Europejską strategię dla przemysłu obronnego* (EDIS)⁴⁴, a dokładnie w rok później *Wspólną białą księgę w sprawie obronności europejskiej – Gotowość 2030*⁴⁵. Oba dokumenty określiły priorytety rozwoju współpracy przemysłu obronnego w UE. EDIS jest pierwszą przekrojową unijną strategią dla przemysłu obronnego, a jej cel stanowi: budowa i wzmocnienie Europejskiej Bazy Technologiczno-Przemysłowej Obrony (EDTIB), pobudzenie rozwoju zdolności obronnych, zwiększenie produktywności europejskiego przemysłu obronnego i promocja wspólnych inwestycji przedsiębiorstw zbrojeniowych. Dokument ten rozszerza horyzont działań do roku 2035, a wśród jego priorytetów znalazły się m.in. wspólne realizowanie co najmniej 40% zakupów uzbrojenia, kierowanie 50–60% wydatków do producentów z UE oraz zwiększenie handlu wewnątrzunijnego do 35% wartości wymiany obronnej. Realizacja EDIS ma zwiększyć niezależność strategiczną UE, zakorzenić kulturę gotowości obronnej w politykach UE oraz pogłębić współpracę ze strategicznymi partnerami. Wyznaczone w strategii zadania mają też służyć: wzmocnieniu rozwoju narodowych baz przemysłowo-technologicznych i lepszemu ich powiązaniu na poziomie europejskim⁴⁶, budowie jednolitego rynku produkcji sprzętu obronnego, by

⁴³ „A European defence industrial strategy in a hostile world”, Bruegel AISBL, 20 listopada 2024 r., <https://www.bruegel.org/policy-brief/european-defence-industrial-strategy-hostile-world> (dostęp: 5.02.2026).

⁴⁴ Zob. https://defence-industry-space.ec.europa.eu/eu-defence-industry/edis-our-common-defence-industrial-strategy_en (dostęp: 5.02.2026).

⁴⁵ Zob. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/ALL/?uri=CELEX:52025JC0120> (dostęp: 9.02.2026).

⁴⁶ Dotyczy to głównie przedsiębiorstw z państw członkowskich i Ukrainy, ale także firm z EFTA (Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu, European Free Trade Association) i EEA (Europejskiego Obszaru Gospodarczego, European Economic Area).

ograniczyć jego rozdrobnienie i konkurencję wewnętrzną, oraz zapewnieniu odporności produkcji zbrojeniowej i łańcuchów dostaw⁴⁷.

Biała księga przedstawia z kolei kompleksowe podejście do polityki obronnej na poziomie UE: diagnozuje krytyczne luki w rozwoju zdolności i wyznacza konkretny plan działania służący wzmocnieniu zbiorowej gotowości obronnej Europy. Do 2030 r. zobowiązuje państwa członkowskie do podjęcia ustrukturyzowanych działań w zakresie rozwoju zdolności⁴⁸, zharmonizowania i wprowadzenia uproszczeń w przepisach dotyczących EDTIB oraz rozbudowy potencjału przemysłu obronnego w ramach *ReArm Europe Plan 2030*⁴⁹, który obejmuje:

- realizację rozporządzenia SAFE, przyjętego przez Radę w maju 2025 r.⁵⁰;
- aktywację klauzuli wyjścia z Paktu stabilności i wzrostu, co umożliwi wyłączenie wydatków obronnych państw UE z procedury nadmiernego deficytu;
- śródkresowy przegląd polityki spójności, m.in. w celu rozszerzenia dofinansowania sektora obronnego z budżetu UE;
- mobilizację prywatnego kapitału w ramach rozwijania zintegrowanego rynku kapitałowego i zintegrowanego systemu bankowego (SIU⁵¹);
- mobilizację prywatnego kapitału przez Europejski Bank Inwestycyjny.

Podjęmowane działania mają także prowadzić do wzmocnienia bezpieczeństwa granic zewnętrznych UE (zwłaszcza granic z Rosją i Białorusią w ramach realizacji projektów „Tarcza Wschód” i „Baltic Border Line”).

SAFE i EDIP

Instrumentami prowadzącymi bezpośrednio do realizacji celów EDIS i *White Paper* są realizacja instrumentu pożyczkowego SAFE oraz programu grantowego EDIP⁵². *Security Action for Europe* (SAFE) jest pierwszym w historii UE tzw. środkiem nadzwyczajnym służącym dokapitalizowaniu rynku

⁴⁷ Celem jest tworzenie zapasów, zwiększenie mobilności wojskowej oraz zdolności przemysłu do szybkiego przejścia na produkcję wojenną, zob. https://commission.europa.eu/topics/defence/future-european-defence_en (dostęp: 5.02.2026).

⁴⁸ Chodzi o działania w siedmiu dziedzinach: 1) obrona powietrzna i przeciwrakietowa; 2) systemy artyleryjskie; 3) amunicja i pociski; 4) drony i systemy antydronowe; 5) mobilność wojskowa; 6) sztuczna inteligencja, wojna kwantowa, cybernetyczna i elektroniczna oraz 7) strategiczne zdolności wsparcia.

⁴⁹ Zob. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2025/769566/EPRS_BRI\(2025\)769566_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2025/769566/EPRS_BRI(2025)769566_EN.pdf) (dostęp: 5.02.2026).

⁵⁰ SAFE – *Council Regulation establishing the Security Action for Europe (SAFE) through the reinforcement of European defence industry Instrument*, https://defence-industry-space.ec.europa.eu/eu-defence-industry/safe-security-action-europe_en (dostęp: 5.02.2026).

⁵¹ SIU – *Savings and Investment Union*.

⁵² Zob. https://defence-industry-space.ec.europa.eu/eu-defence-industry/safe-security-action-europe_en (dostęp: grudzień 2025); https://defence-industry-space.ec.europa.eu/eu-defence-industry/edip-dedicated-programme-defence_en (dostęp: 8.02.2026).

zbrojeniowego w UE. Instrument umożliwi Komisji Europejskiej zaciąganie na rynkach finansowych pożyczek do wysokości 150 mld euro. Umowy pożyczkowe będą zawierane na preferencyjnych warunkach i udzielane na 45 lat, z 10-letnim okresem karencji spłaty kapitału oraz zgodnie ze zdywersyfikowaną strategią finansowania. Pożyczki mają być kierowane na tzw. priorytetowe obszary rozwoju zdolności wojskowych⁵³ i wspomagać realizację pilnych dużych inwestycji przez firmy zbrojeniowe z UE, Ukrainy, państw stowarzyszonych oraz krajów obszarów EFTA i EEA.

Z kolei wynegocjowany w grudniu 2025 r. *European Defence Industry Programme* (EDIP)⁵⁴ powstał jako narzędzie służące realizacji celów przyjętej rok wcześniej *Europejskiej strategii dla przemysłu obronnego* (EDIS). Ma prowadzić przede wszystkim do zwiększenia konkurencyjności EDITB i promować współpracę przemysłową z Ukrainą (bazując na dorobku i doświadczeniach z implementacji EDIRPA i ASAP). Program ustanowiony został na lata 2025–2027 ze stosunkowo niewielkim finansowaniem 1,5 mld euro⁵⁵, które ma zdecydowanie wzrosnąć w przyszłej siedmioletniej perspektywie finansowej UE. W jego ramach realizowane będą: tzw. projekty będące przedmiotem wspólnego zainteresowania; pilotażowy mechanizm eksportu uzbrojenia wyprodukowanego w UE i system ochrony bezpieczeństwa dostaw sprzętu i uzbrojenia. Integralną częścią EDIP ma być fundusz FAST, z budżetem co najmniej 150 mln euro, który powinien zapewnić instrumenty finansowania dłużnego i kapitałowego dla MŚP i przedsiębiorstw o średniej kapitalizacji (*mid-caps*) z uwagi na ich kluczową rolę w funkcjonowaniu europejskich łańcuchów dostaw i fakt, że jednocześnie napotykają one największe bariery w dostępie do kapitału. EDIP przewiduje też wsparcie dla przemysłu ukraińskiego w kwocie 300 mln euro.

Realizacji celów EDIP służyć będzie m.in. platforma wspólnego planowania i koordynacji działań między państwami członkowskimi oraz wsparcie kapitałowe z Europejskiego Banku Inwestycyjnego (EBI) i Europejskiego Funduszu Inwestycyjnego (EFI) na dofinansowanie projektów obronnych⁵⁶. Warto od-

⁵³ Rozporządzenie *Act in Support of Ammunition Production* (ASAP) definiuje konkretne kategorie wsparcia rozwoju zdolności. Chodzi głównie o zakupy i produkcję: amunicji i pocisków rakietowych; systemów artyleryjskich; dronów i systemów antydronowych; zdolności ochrony infrastruktury krytycznej; zdolności cyberobrony; mobilność wojskową; obronę powietrzną i przeciwrakietową; strategiczne zdolności wsparcia; ochronę zdolności kosmicznych; sztuczną inteligencję i zdolności wojny elektronicznej, zob. https://defence-industry-space.ec.europa.eu/eu-defence-industry/safe-security-action-europe_en (dostęp: grudzień 2025).

⁵⁴ Zob. https://defence-industry-space.ec.europa.eu/eu-defence-industry/edip-dedicated-programme-defence_en (dostęp: 8.02.2026).

⁵⁵ Zob. <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2025/10/16/european-defence-industry-programme-council-and-parliament-reach-provisional-agreement/> (dostęp: 8.02.2026).

⁵⁶ Zob. https://defence-industry-space.ec.europa.eu/document/download/513de692-d08c-40cc-80c3-cb6611ace178_en?filename=EU-Defence-Industry-Transformation-Roadmap.pdf (dostęp: 14.02.2026).

notować, że EDIP i EDIS nie funkcjonują w próżni – stanowią one element szerszego ekosystemu, w którym rozwijane są także narzędzia o charakterze bardziej miękkim, ale równie istotne. Należą do nich:

- Defence Industrial Readiness Board – platforma wspólnego planowania i koordynacji działań między państwami członkowskimi;
- preferencje zakupowe dla producentów europejskich;
- gotowość EBI i EFI do finansowania projektów *stricte* obronnych (a nie tylko podwójnego zastosowania)⁵⁷.

Wszystkie te działania zmierzają do tego, by państwa członkowskie rozwijały swój potencjał przemysłowy w sposób skoordynowany i oparty na wspólnych projektach.

* * *

Agresja rosyjska wobec Ukrainy uświadomiła liderom europejskim wieloletnie zaniedbania w dziedzinie wojskowych i przemysłowych zdolności zaspokojenia własnych potrzeb obronnych oraz wsparcia globalnych ambicji UE. W pierwszych czterech latach po agresji Rosji przeciwko Ukrainie Unia podjęła zatem ambitne, energiczne działania na rzecz praktycznego wzmocnienia tych zdolności. Wskutek nadzwyczajnej mobilizacji wsparcia militarnego dla Ukrainy po raz pierwszy od dekad zapasy sprzętu krajów unijnych spadły poniżej przyjętych minimów strategicznych. Wymusiło to na państwach członkowskich podjęcie pilnych działań w celu uzupełnienia zapasów i modernizacji sił zbrojnych oraz wzmocnienia towarzyszącej im bazy przemysłowej, co stworzyło szansę przemodelowania całego europejskiego sektora obronnego. Podąża ono w trzech zasadniczych kierunkach:

- po pierwsze, podniesienia wydolności produkcyjnej tego sektora, jego innowacyjności i odpowiedzi na wyzwania współczesnego pola walki,
- po drugie, wzrostu konkurencyjności europejskiego sprzętu na rynkach międzynarodowych,
- po trzecie, możliwie szybkiego ograniczenia uzależnienia od amerykańskiego rynku zbrojeniowego. Kooperacja w tej mierze jest dla Europejczyków pożądana, ale skala uzależnienia od USA nie może tworzyć politycznej dźwigni nacisku obciążającego europejskie procesy decyzyjne czy perspektywy rozwojowe.

Europejskie „przebudzenie obronne”, przybierające formę opisanych wyżej inicjatyw, stanowi ważny krok w kierunku odbudowy zdolności przemysłowych Europy. W dłuższej perspektywie oczekiwanym rezultatem zmian ma być zwiększona interoperacyjność sił zbrojnych, wspólna logistyka, lepiej skoordynowane zakupy i szybsze mechanizmy finansowania rozwoju przemysłu obronnego, a w efekcie zdolność prowadzenia długotrwałych

⁵⁷ Ibidem.

działań obronnych. Choć przyjęte przez UE inicjatywy nie rozwiązują obecnie wszystkich problemów, to tworzą ramy, w których państwa członkowskie, w tym i Polska, mogą budować własną pozycję przemysłową i technologiczną. Warunkiem sukcesu jest jednak aktywne podejście: definiowanie własnych priorytetów, wybór obszarów specjalizacji oraz konsekwentne łączenie działań realizowanych w ramach UE z silnym filarem transatlantyckim.

Wbrew obawom wzrost zaangażowania UE nie osłabia współpracy z USA, lecz wyraźnie ją przekształca. Europa zmierza w stronę większej niezależności produkcyjnej i gwarancji dostaw, nie rezygnując przy tym z sojuszu strategicznego z NATO. Dla Polski oznacza to potrzebę prowadzenia polityki równowagi – pomiędzy wzmocnioną współpracą europejską a utrzymaniem interoperacyjności i dostępu do technologii amerykańskich. Nie chodzi bowiem o uniezależnienie się za każdą cenę, lecz o świadome zarządzanie zależnościami – tak by wzmacniały one, a nie osłabiały krajowe, a także europejskie bezpieczeństwo.

European defense: A new dawn

Russia's aggression against Ukraine has accelerated what may be described as Europe's "strategic awakening" in security and defense matters. European leaders are acting with a pronounced sense of urgency to rapidly expand the EU's military capabilities while simultaneously supporting the European Union's global ambitions. This pressure is reinforced by a reorientation of U.S. regional priorities and the declared intention of the Donald Trump administration to pursue "burden shifting," transferring a larger share of costs of collective defense onto European allies. Consequently, the European Union faces the dual challenge of constructing credible deterrence and robust defense capabilities, while adapting swiftly to evolving transatlantic relations. Particular attention has been devoted to the development of the European defense industrial base, viewed as a key instrument for enhancing productivity and innovation within the sector, increasing the international competitiveness of European military equipment, and reducing dependence on the U.S. defense market. Over the longer term, these transformations are expected to yield improved interoperability among armed forces, the establishment of shared logistics frameworks, more coordinated procurement processes, and accelerated financing mechanisms for defense industrial development. Collectively, these measures are intended to strengthen Europe's capacity to sustain prolonged defense operations. At the same time, European Union initiatives continue to balance between deepening intra-European cooperation and preserving interoperability with, and access to, American technologies.

Keywords: European Union, Ukraine, Common Security and Defense Policy

Słowa kluczowe: Unia Europejska, Ukraina, Wspólna Polityka Bezpieczeństwa i Obrony